

Ankara Metropoliten Bölge ve Metropoliten Kent Planlaması

¹Öğr. Gör. Dr.,
²Araş. Gör.,
³Araş. Gör.,

Tanyel ÖZELÇİ ECERAL¹, Aslı GÜREL ÜÇER², Zafer SÖNMEZ³

Gazi Üniversitesi
Müh-Mim. Fakültesi
Şehir ve Bölge
Planlama Bölümü

Türkiye Cumhuriyeti'nin Başkenti Ankara, Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana gerek stratejik, gerek politik ve gerekse sosyo-ekonomik işlevleri ile, Başkentliğin verdiği liderlik işlevlerini bütünleştirmeye çalışan ve ülkedeki diğer kentler için çoğu kez "öncü-örnek" bir rol üstlenen bir merkez olmuştur (Gökçe, 2002). Türkiye'nin idari merkezi ve ikinci büyük nüfus bölgesi, ülkenin her yerinden kolaylıkla ulaşılabilen bir kavşak noktası, yabancı ülke temsilcilikleri merkezi gibi özellikleri nedeniyle çok önemli konumda bulunan Ankara, aynı zamanda önemli bir hizmetler, sanayi ve turizm merkezidir (TODAİE, 2004).

Ankara, Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olarak ilan edildikten sonra hızlı bir gelişme süreci yaşamış, kutuplardan çevreye yayılma tarzında genelleştirilebilecek mekansal gelişme dinamiklerinden farklı olarak yeni bir kutup olarak belirmiş, yayılma yerine sıçrama niteliğindeki gelişimi ile Türkiye'deki kentsel alanlar içinde kendine özgü bir örnek olmuştur (Özaslan M., Şeftalici H., 2002).

Bu süreç çerçevesinde, 1920'li yıllardan bu yana sürekli bir planlama deneyimi ve geleneği yaşanan Ankara kentinde son dönemde, küresel ölçekte yaşanan süreçlerin ülkesel sosyo-ekonomik yapıda oluşturduğu etkilerle birlikte kentsel sosyal, ekonomik ve mekansal yapıdaki hızlı dönüşümler bir plansızlık sürecinin oluşmasına neden olmuştur. Ankara Metropoliten Bölge ve Ankara Metropoliten Kent bütününde sektörel gelişmeleri ve yatırımları yönlendirici üst

ölçekli bir planın olmaması nedeniyle kent, gelişimini vizyonu ve üst ölçekli bir planı olmadan sürdürmekte; bu nedenle kentin farklı sektörel ve mekansal ölçeklerinde çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Mevcut kentsel sorunlara yönelik geçici çözüm önerileri ve yeni gelişme alanları oluşturmaya yönelik parçacı yaklaşımlar varolan kentsel sorunlara yenilerini eklemekte ve gelecekte ortaya çıkacak sorunlara da temel oluşturmaktadır.

Bu çerçevede, 2005-2006 eğitim öğretim yılında Gazi Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü 4.sınıf 461-B Şehircilik Projesi dersinde, Ankara Metropoliten Bölge/Kent Planlaması çalışma konusu olarak belirlenmiş ve bu makale söz konusu ders kapsamında yapılan çalışmalar temel alınarak hazırlanmıştır. Proje çalışmasının amacı, Ankara gibi bir metropoliten bölge/kent ölçeğinde yaşanan bu süreçler çerçevesinde nasıl bir kuramsal çerçevede üst ölçekli planlama yaklaşımı ve planlama süreci geliştirilebilir sorusu üzerinde düşünmektir.

Yöntem

Gazi Üniversitesi Mühendislik – Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü 4. sınıf ŞBP 461-B Şehircilik Projesi dersinde her yıl çalışma konusu olarak birden çok belediye, ilçe ve/veya ili kapsayan bir bölge ele alınmaktadır. Bu kapsamda; 2005-2006 eğitim öğretim yılında, Ankara Metropoliten Bölge/Kenti çalışma konusu olarak seçilmiştir. Planlama alanının özellikleri çerçevesinde üç düzeyli bir çalışma

Ankara Metropolitren Alanı 1/50 000 ölçekli gelişme planı

sistematığı belirlenmiştir. METROPOLİTEN KENT: Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Sincan, Yenimahalle ilçelerini; METROPOLİTEN ALAN: Metropolitren Kent + Akyurt, Ayaş, Bala, Çubuk, Elmadağ, Kalecik, Kazan ilçelerini; METROPOLİTEN BÖLGE: Metropolitren Alan + Beypazarı, Kızılcahamam ilçelerini kapsamaktadır. Bu makalede özetlenecek olan Ankara Metropolitren Bölge/Kent çalışmasının ilk aşaması, sosyal, ekonomik, fiziksel ve mekansal konulardaki araştırma ve sentez, sentezler doğrultusunda belirlenen bölgesel ve kentsel sorun ve olanaklar, 2025 yılı hedef alınarak, 1/100.000 ölçekte geliştirilen senaryo ve plan şeması ile 1/50.000 ölçekte geliştirilen plan çalışmalarıdır. Bu çalışmalar güz yarısında 9 öğretim elemanı¹ ve 17 öğrenci² tarafından yürütülmüştür. 2005-2006 bahar yarısında gerçekleştirilecek çalışmanın ikinci aşamasında ise oluşturulan senaryolar doğrultusunda belirlenecek öncelikli alan ve sorunlara yönelik çalışmalar yapılarak,

sorunların çözümü için gerekli ölçeklerde plan, proje ve programlar hazırlanacaktır.

1. aşamanın araştırma ve sentez bölümünün amacı, planlama alanının fiziksel ve sosyo-ekonomik profilini belirleyerek olası gelişme senaryolarının oluşumuna veri tabanı oluşturmaktır. Bu çerçevede Ankara Metropolitren Bölge/Kent ölçeğinde: çeşitli kurum ve kuruluşlardan elde edilen istatistikler, raporlar, dokümanlar ve haritaların incelenmesi; çeşitli kurum ve kuruluşlar ile yapılan sözlü görüşmeler; yerleşmenin arazi kullanım haritasının hazırlanması yoluyla toplanan veriler 6 ana başlık altında gruplandırılarak değerlendirilmiş ve sentezler geliştirilmiştir.

- Doğal Yapı: Bölgenin jeolojik durumu, su kaynakları, iklimi, bitki örtüsü, tarım toprakları gibi doğal ve topografik özellikleri araştırılmıştır. Bu kapsamda; korunacak alanlar ile kentsel kullanıma açılacak alanların belirlendiği bir senteze varılmış ve doğal

¹ Prof. Dr. Feral Eke; Yrd. Doç. Dr. Nihan Sönmez; Öğr. Gör. Dr. Tanyel Özelçi Ecerel; Öğr. Gör. Saffet Atik; Öğr. Gör. Danyal Aşık; Öğr. Gör. Ertan Göral; Araş. Gör. Aslı Gürel Üçer; Araş. Gör. Hayri Ulvi; Araş. Gör. Zafer Sönmez

² Esra Özatmaca, İlkin Oba, Çiğdem Hacıoğlu, Demet Kayış, Elif Ertürk, Fulya Sınacı, Derya Kara, Tuğba Türesin, Gülce Karadağ, Doğa Aytaç, Sümeyra İnciler, Kamil Güvenç Çiçek, Burcu Yılmaz, Banu Işıl Işık, Murat Zorlu, Mehmet Kınık, Umut Gökçe

verilere göre alanın gelişme potansiyelleri belirlenmiştir.

- **Demografik ve Sosyal Yapı:** Bölgede yer alan kentsel ve kırsal yerleşmelerin nüfus yapıları araştırılmıştır. Bu kapsamda; yerleşmelerin nüfus gelişmeleri, mevcut nüfusları belirlenmiş ve nüfus projeksiyonları yapılmış, nüfusun sosyal yapı özellikleri ortaya konmuştur. Ayrıca bölgedeki kentsel yerleşmelerdeki sosyal donatı alanlarının kapasite ve yeterlilikleri irdelenmiş ve ilgili yatırımlar belirlenmiştir.

- **Ekonomik Yapı:** Bölgenin yerel potansiyellerinin küresel, ulusal ve yerel ölçekte değerlendirilebilme fırsatları araştırılmıştır. Bu kapsamda; bölgeye ilişkin tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerine ait işgücü verileri ile bu sektörlerin mevcut durumları ve kapasiteleri belirlenmiştir.

- **Arazi Kullanımı ve Konut:** Kentsel mekânın analizi yapılmıştır. Bu kapsamda; konut alanları, çalışma alanları, sosyal donatı alanları ve yeşil alanlar araştırılmış ve bu alanların büyüklük, kapasite ve yoğunlukları belirlenmiştir.

- **Kentsel ve Bölgesel Teknik Altyapı:** Kent içi ve kentler arası ulaşım sistemi ile haberleşme sistemlerinin hizmet düzeyleri, kapasite ve yeterlilikleri araştırılmış ve yatırımlar belirlenmiştir.

- **Yasal Çerçeve ve Yürürlükteki İmar Planları:** Kentsel yerleşmelerin sınırları, farklı statü belirleyen koruma alanlarının sınırları ve yürürlükteki imar planlarının gerçekleştireceği durumları belirlenmiştir. Ankara için

hazırlanmış planlar incelenmiş ve kentin planlama pratiğinin tarihsel gelişimi ortaya konmuştur.

Araştırmalardan elde edilen sentezler sonucunda planlama alanının metropoliten bölge ve metropoliten kent ölçeğinde sahip olduğu olanaklar ile mevcut durumda yaşadığı sorunlar tartışılmıştır.

Daha sonra elde edilen veriler değerlendirilerek, sorun ve olanaklar göz önünde bulundurularak, bölge için gelişme senaryoları oluşturulmuştur. Gelişme senaryolarının oluşturulmasında; öncelikle makro-ekonomik bir yaklaşım³ uygulanmış ve ekonominin farklı oranlarda büyüyeceği esas alınarak 3 temel senaryo (yavaş, orta ve hızlı büyüme) grubu oluşturulmuştur. Daha sonra büyüme hızlarına uygun vizyonlar belirlenmiş ve gerekli analizler yapılarak 1/100 000 ölçekli şemalar üretilmiştir.

Çalışmanın son aşamasında ise; Ankara Metropoliten Alanı için belirlenen senaryolara bağlı olarak hazırlanan farklı gelişme şemalarına uygun 1/50 000 ölçekli gelişme planları ve raporları hazırlanmıştır.

Bu makale çerçevesinde, 2005-2006 eğitim öğretim yılının güz döneminde yapılan çalışmalardan, araştırma gruplarının sentezlerinden sonra ortaya çıkan sorun ve olanaklar tartışması III. bölümde; bölge için geliştirilen senaryolar ise IV. bölümde özetlenecektir.

Ankara Metropoliten Bölge/ Metropoliten Kent Sorun ve Olanakları
Ankara İli'ne yönelik çeşitli başlıklar altında yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen sentezler planlama alanının metropoliten bölge

³ 2023 yılı için senaryo grupları tarafından belirlenen yıllık ortalama büyüme hızları kullanılarak, plan dönemi için gayrisafi yurtiçi hasıla, toplam yatırım, istihdam ve nüfus değerleri hesaplanmıştır. Bu hesaplamalar aşağıda belirtilen aşamalara göre gerçekleştirilmiştir:

-Bölgenin halihazır ve projeksiyon yılı büyüme hızları dikkate alınarak plan dönemi ortalama büyüme hızı belirlenmiş,
-Bölgenin başlangıç yılı GSYİH değeri, belirlenen büyüme hızı ile çarpılarak plan dönemi için projekte edilmiş,
-Yıllar itibarıyla GSYİH değerleri arasındaki fark bulunarak her yıl için ek GSYİH hesaplanmış,
-DPT tarafından hazırlanan çalışmalardan elde edilen, marjinal sermaye-hasıla katsayısı yıllık ek GSYİH ile çarpılarak her yıl için gerekli ek yatırım büyüklüğü (sermaye) bulunmuş, bu değerler toplanarak, projeksiyon yılı için gerekli toplam ek yatırım büyüklüğü (sermaye) değerine ulaşılmış,
-Toplam ek sermaye değeri belirlenen senaryolar doğrultusunda tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerine dağıtılmış,
-Sektörlere göre belirlenen ek sermaye değerleri, 1 kişiyi istihdam etmek için gerekli yatırım büyüklüğü değerlerine bölünerek, sektörel olarak ek işgücü değerleri hesaplanmış,
-Hesaplanan ek işgücü mevcut işgücü ile toplanarak projeksiyon yılı için toplam işgücü bulunmuş ve
-Projeksiyon yılı için ulaşılan toplam ek işgücü, projeksiyon yılı için kabul edilen iktisaden faal nüfus oranlarına bölünerek gelecek ek nüfusa ulaşılmış ve ek nüfus halihazır nüfusa eklenerek projeksiyon yılı için toplam nüfus bulunmuştur.

Ankara Metropolis Alanı 1/100 000 ölçekli gelişme şeması

ve metropoliten kent ölçeğinde sahip olduğu olanaklar ile mevcut durumda yaşadığı sorunların tartışılmasına olanak sağlamıştır. Bu çerçevede yapılan tartışmalarda genel olarak aşağıdaki tabloda ifade edilen sorun ve olanaklar öncelikli olarak belirlenmiştir (Tablo 1).

Ankara İli Gelişme Senaryoları

Önceki bölümde belirtilen sorun ve olanaklara yönelik tartışmalar yapıldıktan sonra geleceğe dönük olarak ikinci bölümde belirtilen yöntem çerçevesinde Ankara Metropolis Bölge/

Kentinin yeni yüzyılda artan rekabet koşullarında ve Avrupa Birliği sürecinde nasıl bir rol üstlenebileceği ve bu yapı içerisinde hangi kimlik ya da vizyona sahip olabileceğine yönelik senaryolar geliştirilmiştir. Geliştirilen bu senaryolardan ilk dördüne kısaca değinilecek, beşinci senaryo ise Ankara ilinin ülke ve bölge içindeki konumu, sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı ile dünyadaki yeni gelişme eğilimleri dikkate alındığında diğerlerine göre daha geçerli yaklaşımları sergilediği için planlama kararlarını da içerecek biçimde daha

Tablo 1: Ankara Metropoliten Bölge/ Metropoliten Kent Sorun Ve Olanakları

ANKARA METROPOLİTEN BÖLGE-OLANAKLAR	
Doğal Yapı	Sakarya ve Kızılırmak nehirleriyle çevrili verimli tarım arazileri Termal su kaynaklarının varlığı Özel çevre koruma alanının mevcudiyeti
Sosyo-demografik Yapı	Türkiye’de sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında eğitim ve sağlık sektörlerinde 1. sırada olması Genç nüfusun yoğunlukta olduğu bir demografik yapı
Ekonomik Yapı Hizmetler	Türkiye’nin başkenti olarak, karar merkezlerine, diplomatik temsilciliklere, prestij ticaret alanlarına ve seçkin hizmetler üreten birimlere sahip bir kent niteliği Güçlü sağlık ve eğitim hinterlandı Bilgi teknolojileri alanında yapılacak gelişmeleri destekleyen önemli kurumların varlığı Bölgenin sahip olduğu zengin tarihi ve kültürel mirası
Sanayi	Yüksek katma değer yaratan metal-eşya-makine-savunma-havacılık sanayi Savunma sanayi ile ilgili önemli yatırımlar ve savunma sanayisinde Ar-ge faaliyetlerinde bulunan kurumlar Beypazarı ve Kazan ilçelerinde dünyanın 2.büyük trona madeni rezervleri
Tarım	1.sınıf tarım topraklarının varlığı Türkiye’nin buğday, arpa, havuç gibi tarımsal ürün ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılaması
1.1. Teknik Altyapı	Önemli ulaşım akslarının kesişim noktası Ankara’yı İstanbul üzerinden Avrupa’ya bağlayan TEM otoyolu ulaşım bağlantısı 2006 yılında Esenboğa Havalimanı yeni terminal binasının hizmete girmesi Ankara-İstanbul arasında hızlı tren projesi Ankara’nın ulusal demiryolu ağında önemli bir odak noktası Tüm ülkenin tercih ettiği eğitim ve sağlık birimleri Sağlık ve eğitim sektörlerine yapılan yatırımlar
Yasal Çerçeve	Bilimsel bir yöntemle olmasa da Ankara BŞB’nin sınırlarının metropoliten alan bütünlüğünü sağlayacak biçimde genişletilmiş olması
ANKARA METROPOLİTEN BÖLGE SORUNLAR	
Doğal Yapı	Bölge bütününde orman ve mera alanlarının tahribata uğraması Sulama yetersizliği nedeniyle tarım alanlarının yüksek verimle işlememesi
Sosyo-demografik Yapı	İşsizlik oranının Türkiye ortalamasının üzerinde olması (%11- %10,3) İşsizler içindeki üniversite mezunu oranının %30 ile Türkiye ortalamasından yüksek olması
Ekonomik Yapı	Yabancı sermaye yatırımlarını yeterince çekememesi Turizm potansiyellerinin yeterince değerlendirilememesi Turizm sektörüne yönelik yeterli tesis ve düzenlemelerin bulunmaması Çok katmanlı tarihi dokusunun iyi korunamaması
Teknik Altyapı	Ankara yüzey sularında önemli ölçüde su kirliliği
Yasal Çerçeve	Ankara Metropoliten Bölge ve Ankara Metropoliten Kent bütününde sektörel gelişmeleri ve yatırımları yönlendirici üst ölçekli bir planın olmamasından kaynaklanan kentsel sorunlar ve maliyetler BŞB sınırları içine yeni yasal düzenleme ile giren yerleşmelerin gereğinden fazla nüfus ve alan tahminlerine dayalı olarak planlanması

ANKARA METROPOLİTEN KENT-OLANAKLAR	
Kent Ekonomisi	Elektronik sanayilerin Gölbaşı Yolu ve Akyurt İlçesinde öbeklenmesi Cam sanayilerin İstanbul yolu üzerinde öbeklenmesi Türkobası'nda OSB altyapısı İvedik OKSB kapasitesinin tümünün kullanılmaması Akyurt ve Kalecik'te şarap turizmi potansiyeli Odtü, Bilkent ve Hacettepe Üniversiteleri teknoparkları Turizm ve rekreasyon potansiyeli (Soğuksu Milli Parkı, Çubuk Barajı, Kurtboğazi, Bayındır Barajı,Çamlıdere Gölü, Eymir ve Mogan Gölleri)
Teknik ve Sosyal Altyapı	Kayaş-Sincan arası Banliyö Tren hattı Kent içi raylı toplu taşıma sistemi (mevcut+öneri) Çok sayıda üniversitenin varlığı Bölge hastanelerinin yer alması Kentsel açık ve yeşil alan potansiyelleri 2050 yılına kadar kısa, orta ve uzun vadede içme suyu probleminin olmaması Kanalizasyon arıtma tesisinin 2025'e kadar ihtiyacı karşılayabilir kapasitesi
Yerleşim	Yeni gelişme alanlarının düşük yoğunluklu olması Kuzey Ankara girişi kentsel dönüşüm projesi ile yenileme girişimlerinin başlamış olması Güneypark Projesi
ANKARA METROPOLİTEN KENT-SORUNLAR	
Kent Ekonomisi	Kentsel gelişme koridorlarında bulunan sanayilerin dağınık yer seçmesi Kent içinde mevcut olan kirletici sanayiler Çubuk ovası içinde AOÇ yakınındaki fişek, bira, traktör, şehir gazı fabrikaları ve şeker fabrikasının bulunması (taban suyu yüksek, taşıma gücü düşük alanlar), Kazan yolunda birçok ruhsatsız olan sanayiler Kızılay'ın yakın çevresi ile birlikte köhneleşmesi, merkezi iş alanının hızlı bir çöküntüleşme süreci yaşaması, buna karşın kentin her yanına planlama ölçütleri gözönünde bulundurulmaksızın büyük alışveriş merkezlerinin yayılması Başkent'in ilk yönetsel merkezi Ulus ve çevresinin kaderine terk edilmesi ve bu alanın turistik potansiyelinin yeterince kullanılamaması Söğütözü'nde merkezileşme eğiliminin başlaması Sahip olduğu özel statü gereği farklı bir kimlikte ve yeşil alan olarak korunması gereken AOÇ'nin kamu ve özel kuruluşlarca işgal edilmesi ve bu alanla ilgili bir vizyonun geliştirilmemesi
Teknik ve Sosyal Altyapı	AŞTİ'nin kent içinde kalması Kent merkezinde alternatif yolların yetersizliği nedeniyle trafik yoğunluğunun yaşanması Düzenli katı atık depolama ve dönüştürme tesisinin olmaması Mamak çöplüğü (vahşi depolama yönteminin kullanılması) Enerji Nakil Hatları altındaki yerleşmeler Sağlık tesislerinin merkezde sıkışması Kentteki sosyo-kültürel etkinliklerin yetersizliği
Yerleşim	Kent çevresindeki değerli tarım arazileri, su havzaları ve göllerin çevresindeki yerleşim baskısı Kentsel yerleşme eğilimleri baskısı altında yeşil kuşak ve havalanma koridorlarının yitirme tehlikesi Altyapı ve sosyal donatısı eksik, dönüşüm gerektiren alanlar Kentin eklemelenmeler halinde büyümesi
Yasal Çerçeve	Mevzi planlar ve imar affı ile birlikte uygulanan islah planları ile üst ölçek planların işlevsiz kalması, sürekli daha fazla iskan alanı oluşturmak üzere yoğunlaşan spekülasyon süreci Kent çeperinde ve kentin uzak noktalarında yapılan parçacı planlar nedeniyle kentin gereğinden fazla yayılması ve kente sosyal ve ekonomik maliyetlerin yüklenmesi

Kaynak: Gazi Üniversitesi Mühendislik – Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, 2005.

Ankara, teknolojiyi aktif olarak üreten ve pazarlayabilen, ulusal inovasyon sistemini kurmuş ve bilgi toplumuna geçmiş, bilimsel araştırmaların yapıldığı bir bilim başkenti olarak düşünülmüştür

PLANLAMA
2005/4

detaylı incelenecektir.

Senaryo 1: Bilgi Toplumu ve Bilim Başkenti

Ankara: Bu senaryo, hızlı teknolojik gelişmelerle bilginin toplumun her kesiminde kullanılmaya başlanması ve üretim alanında teknolojik gelişmelerin takip edilmesinin kentte hızlı bir değişim süreci yaratacağı varsayımına dayanmaktadır. 2025 yılı hızlı gelişme varsayımına dayalı olarak geliştirilen senaryo bağlamında, Ankara, teknolojiyi aktif olarak üreten ve pazarlayabilen, ulusal inovasyon sistemini kurmuş ve bilgi toplumuna geçmiş, bilimsel araştırmaların yapıldığı bir bilim başkenti olarak düşünülmüştür. Bu çerçevede devletin ve toplumun bilime verdiği değer ve katkıların artırılması hedeflenmiştir. Öncelikle bilimsel aktivitelere olan yatırımların artırılması ve böylece bilimin geliştirilmesi, yenilikçiliğin, başta sanayi olmak üzere her alanda desteklenmesi ile bilginin sanayi, eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetleri ile yaşamın tüm alanlarında kullanılması ve kitlelerce de bunun benimsenmesi hedeflenmektedir. Bu senaryoda, ortalama %9'luk GSYİH büyüme hızıyla, Ankara İl nüfusunun 6.100.000 kişiye, Ankara Metropoli-ten Bölge nüfusunun 5.301.000 kişiye, Ankara Metropoli-ten Alan nüfusunun 5.121.000 kişiye ve Ankara Metropoli-ten Kent nüfusunun ise 4.455.000 kişiye ulaşması beklenmektedir.

Senaryo 2: Sağlık Sektörü Ağırlıklı Hizmetler Sektöründe Bölgesel Merkez Olan Sağlık Kenti

Ankara: Bu senaryo Ankara'nın mevcut durumda hizmetler sektörü ağırlıklı bir ekonomik yapısının olması ve geniş bir eğitim ve sağlık hinterlandına sahip (etki alanı) olmasına; ilin coğrafi açıdan ülke içerisinde merkezi konumda bulunması ile kara-yolu ve demiryolu ağlarının düğüm noktasında bulunması ile uluslararası hava ulaşımına sahip olmasına dayanmaktadır. Bunun yanı sıra ildeki sağlık kuruluşlarının aynı düzeydeki sağlık hizmetlerini özellikle Avrupa'daki örneklerinden daha düşük ücretlerle gerçekleştirmesi ilin bu vizyonunu destekleyecek ve ona bu alanda rekabet üstünlüğü sağlayacak bir unsur olarak görülmektedir. Şu anda bu gelişimi destekleyici bir vizyonunun bulunmadığı ilde bu senaryo kapsamında Türkiye'nin yanı sıra Ortadoğu, Avrupa ve Karadeniz ülkelerini de hedef alan bir sağlık kenti vizyonu çerçevesinde ilin bu alanda bölgesel merkez olarak geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu

senaryo kapsamında öngörülen sektörel gelişim deseninde sağlık sektörü ağırlıklı bir hizmetler sektörü gelişiminin beraberinde sanayi sektörünün de bir çok alt dallarınının gelişimini desteklediği ve tarım sektöründen de destek aldığı görülmektedir. Bu senaryoda, ortalama % 7'lik GSYİH büyüme hızıyla, Ankara İl nüfusunun 5.815.850 kişiye, Ankara Metropoli-ten Bölge nüfusunun 5.723.500 kişiye, Ankara Metropoli-ten Alan nüfusunun 5.218.370 kişiye ve Ankara Metropoli-ten Kent nüfusunun ise 4.820.000 kişiye ulaşması beklenmektedir.

Senaryo 3: Avrupa Birliği'nin Orta ve Yakın-doğu ile İlişkilerinin Yürütüldüğü Merkez Olan Ankara

Bu senaryo kapsamında, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğinin gerçekleşmesinden ve Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik konumundan hareketle, Ankara'nın, Birlik için önemli olan Ortadoğu ve Yakın-doğu ülkeleri ile siyasi ve ekonomik ilişkilerin koordine edildiği bir merkez olarak geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu senaryo, genelde Türkiye'nin doğu ve batı arasında fiziksel olduğu kadar siyasi ve ekonomik açıdan da bir köprü işlevi görebilecek nitelikte olması ile özelde de Ankara'nın bulunduğu konum ve sahip olduğu olanaklar ile bu işleve uygun olmasına dayanmaktadır. Bu vizyon çerçevesinde Ankara'daki gelişmelerin, AB Kentli Hakları Belgesi'nde yer alan ulaşım ve dolaşım, kentlerde çevre ve doğa, kentlerin fiziki yapıları, tarihi kentsel yapı mirası, konut, kent güvenliğinin sağlanması ve suçların önlenmesi, kentlerdeki özürlüler ve sosyo-ekonomik bakımdan engelliler, kentsel alanlarda spor ve boş zamanları değerlendirme, yerleşimlerde kültür, kültürlerarası kaynaşma, kentlerde sağlık, halk katılımı, kent yönetimi ve kent planlaması ile kentlerde ekonomik kalkınma başlıkları altında belirlenen kriterlere göre olması hedeflenmektedir. Ankara'nın bu senaryo çerçevesinde AB organlarının toplantılarına ve görüşmelerine ev sahipliği yapması ile bunun getireceği kongre ve turizm ile kültürel işlevlerin yoğun olacağı bir kent olarak gelişimi beklenmektedir. Bu senaryoda, ortalama % 7'lik GSYİH büyüme hızıyla, Ankara Metropoli-ten Bölge nüfusunun 4.646.532 kişiye, Ankara Metropoli-ten Alan nüfusunun 4.544.522 kişiye ve Ankara Metropoli-ten Kent nüfusunun ise 4.109.153 kişiye ulaşması beklenmektedir.

Senaryo 4: İç Dinamikleri ile Gelişen Ankara:

Bu senaryoda Ankara'nın kendi olanaklarını kullanarak, dış etkenleri fazla dikkate almadan il merkezinin ve ilçelerin kendi potansiyelleri doğrultusunda gelişmeleri hedeflenmektedir. Bu senaryonun temel vurgusu ise, daha dengeli bir mekansal gelişim deseninin desteklenmesi, ilçeler arasında varolan sosyo-ekonomik dengesizliklerin giderilmesi ve yavaş gelişim senaryosu olması dolayısıyla çevresel değerlerin korunmasının daha kolay sağlanabileceği bir Ankara'dır. Bu senaryoda, ortalama % 5'lik GSYİH büyüme hızıyla, Ankara İl nüfusunun 5.190.522 kişiye, Ankara Metropolitan Bölge nüfusunun 4.751.085 kişiye, Ankara Metropolitan Alan nüfusunun 4.588.322 kişiye ve Ankara Metropolitan Kent nüfusunun ise 43.753.362 kişiye ulaşması beklenmektedir.

Senaryo 5. Ulusal ve Uluslararası Pazarlara Bilgi Teknolojileri ile Entegre Olmuş Eğitim, Kültür ve Bilim Başkenti Ankara:

Bu senaryo, Ankara'nın ülke içerisinde eğitim seviyesinin en yüksek ve üniversite, araştırma-geliştirme olanakları ile eğitim, kültür ve bilim sektörlerine yönelik iş gücü potansiyelinin en yüksek olduğu gerçeğine dayanmaktadır. Bu doğrultuda, yaratıcı iş gücünün geliştirilerek yazılım sektöründe ve mikro-elektronik teknolojide markalaşmak temel amaç olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, Türk yazılım ve mikro elektronik sanayini uluslararası pazarda tanınan bir sektör haline getirmek ve ulaşım-iletişim olanaklarını geliştirerek Türkiye'nin uluslararası pazarlara entegrasyonunu sağlamak uluslararası amaç; Ankara'yı ülkede eğitim ve kültür başkenti haline getirmek ulusal amaç ve işsizlik oranının düşürülmesi, yaşam kalitesinin artırılması ile tarihi ve kültürel değerlerin değerlendirilerek turizmin gelişiminin desteklenmesi kentsel amaç olarak belirlenmiştir. Bu senaryoda, ortalama % 9'luk GSYİH büyüme hızıyla, Ankara İl nüfusunun 6.037.580 kişiye, Ankara Metropolitan Bölge nüfusunun 5.565.154 kişiye, Ankara Metropolitan Alan nüfusunun 5.409.580 kişiye ve Ankara Metropolitan Kent nüfusunun ise 4.581.970 kişiye ulaşması beklenmektedir.

Bu senaryo bağlamında, insan kaynaklarının geliştirilerek bilim ve teknoloji yoğun sanayi sektörünün, eğitim ve kültürel olanakların geliştirilerek ise hizmetler sektörünün geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedeflere ulaşmaya yönelik olarak ise aşağıdaki stratejiler benimsenmiştir.

Teknolojik ve Bilimsel Gelişmelerin Desteklenmesi:

Araştırma kurumlarından TÜBİTAK, Teknoloji Geliştirme Vakfı, Stratejik Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü (SA-GE) ve KOSGEB ile üniversitelerden 9 tanesinin Ankara'da bulunması, ulusal ölçekte araştırma-geliştirme ve teknolojik göstergelerin AB ortalamasına yükseltilmesi hedefinde Ankara için bu alanda özel stratejilerin geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu kapsamda, ODTÜ Teknopark'ın, Bilkent Üniversitesi Cyberpark'ın, Hacettepe Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi ve şu anda tamamlanmak üzere olan Gazi Üniversitesi Teknoparkı'nın gelişimi ile bu üniversite ve alanlarda yazılım ve mikro-elektronik teknoloji araştırmaları desteklenecektir.

İnsan Kaynaklarının ve Yaratıcı İşgücünün Geliştirilmesi:

Bilgi teknolojileri alanında insan kaynağı açığının karşılanmasına yönelik olarak üniversitelerde bu alanın gerektirdiği bölümler oluşturulacak ve varolanlar desteklenecektir. Uluslararası eğitim programları oluşturularak kariyer odaklı sertifika programlarının, öğrenci değişim programlarının, staj programlarının ve yazılım eğitim programlarının düzenlenmesi desteklenecektir.

Ulusal ve Uluslararası Ulaşım Olanaklarının Geliştirilmesi:

Kentin 2025 yılı vizyonuna uygun olarak ulusal ve uluslararası ilişkilerini sağlayıcı kara, hava ve demir yolu bağlantıları güçlendirilecektir.

Yaşam Kalitesinin Artırılması:

Planla kentin sahip olacağı kimliği destekleyici uzman işgücünün varlığı ve ilin ülke içerisinde eğitim ve kültür başkenti olması hedefi, kentsel yaşam kalitesi yüksek mekanların yaratılmasını gerektirmektedir. Bu doğrultuda sosyal ve teknik altyapı standartları Avrupa Birliği ortalamalarına yükseltilecektir.

Planlama Kararları**Makroform**

Kentin makroformunun belirlenmesinde, yerşekilleri ve hakim rüzgar yönü gibi doğal veriler ile mevcut gelişme eğilimleri dikkate alınmış ve alınan sosyo-ekonomik kararlarla, metropolitan alan planlamasına uygun bir yerleşme düzeni geliştirilmiştir. Buna göre, 2025 yılında Anka-

ra'nın kompakt yapısından uzaklaşarak metropo-
liten alan içindeki başta Temelli, Çubuk ve Kazan
olmak üzere çevre yerleşimlerin geliştirilmesi
öngörülmüş ve Ankara kent bütünü gelişimi de
büyük ölçüde güneybatı aksına yönlendirilmiştir.
Böyle bir planlama sisteminin benimsenmesinin
temelinde ise, kent içindeki boş alanların konut
yerine başta yeşil alan olmak üzere sosyal ve
teknik altyapı olanakları için değerlendirilerek,
mevcut dokudaki yoğunluk artışlarını engellemek
ve böylece ulaşım ve hava kirliliği gibi temel
sorunları hafifletme stratejisi bulunmaktadır.

Ulaşım ve İletişim

Sınır ötesi ulaşım, enerji, haberleşme ve çevre
altyapısının geliştirilmesini hedefleyen ve tek
pazar anlayışı ile yaratılan Trans Avrupa ağı, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girdiği varsayılarak
sekizinci koridor bağlantısı (Avrupa-Kafkasya-
Asya) ile kente bağlanacaktır. Bu şekilde ulaşım
ve haberleşme altyapıları tamamlanacaktır. İstan-
bul-Ankara hızlı tren projesinin gerçekleşmesi ile
başkente ulaşım süresi kısaltılacak, yolcu ve yük
taşımacılığında demiryolu öne çıkarılacaktır. Esenboğa havaalanının kapasitesinin artırılması
ve transit uçuşların başlamasıyla yıllık yolcu
sayısı 10 milyona yükseltilecektir.

Yeşil Sistem

Çamlıdere'deki fosil ormanlarından başlaya-
rak, Kızılcahamam, Kurtboğazi Barajı ve Ova
Çayı'ndan Meşedağı'na uzanan yeşil kuşak,
Ankara Çayı ile kentin içinde AOÇ, Güvenpark,
Kuğulu park, Seğmenler parkı, Botanik Bahçesi,
ODTÜ Ormanı ve Eymir ve Mogan Göllerinin
bulunduğu Gölbaşı Doğa Parkı ve Beynam
ormanlarına uzatılacak; Çubuk II, Çubuk I,
Bayındır Barajı da bu yeşil kuşak ile bütünleştirilecektir. Beynam ormanlarının, Elmadağ'ın, Meşe
Dağı'nın ve Çubuk I ve II barajlarının, rekreasyon
amaçlı değerlendirilmesi sağlanacaktır.

Eğitim, Bilim ve Kültür

İlçelerdeki derslik başına düşen öğrenci sayısının
30 kişiye düşürülmesi sağlanacaktır. (Mevcutta
derslik başına düşen öğrenci sayıları; Çankaya:
39, Yenimahalle:41.8, Etimesgut:42.7, Altındağ:
51.5, Mamak:51.6, çubuk:52.5, Keçiören:56.7 ve
Sincan: 70'dir).

Kentin güneybatı gelişme aksında 1000 ha'lık
17.200 kişinin istihdam edileceği bir teknoloji

geliştirme bölgesi (TGB) oluşturulacaktır.
TGB'de oluşturulacak birimler; yazılım platformu
(tıp, haberleşme ve mekatronik alanlarında yazı-
lım üreten birim), yazılım programlama, (yazılım
uygulama, yazılım işletme, yazılım geliştirme)
tasarım departmanı (simülasyon), tanıtım ve
satış departmanı (150 ulusal, 100 uluslararası
firma), Yüksek Araştırma Enstitüsü değişim
programları, Uluslararası Eğitim Planlama Ens-
titüsü (BM organlarından), Türkiye Telekomü-
nikasyon Standartları Enstitüsü, haberleşme ve
mekatronik/mikro-elektronik cihazların üretim
birimleri, uluslararası eğitim programları kapsa-
mında ülkeye gelen öğrencilerin eğitim merkezi,
uluslararası kongre ve seminerler için gelen bilim
adamları için konaklama birimleri, çalışanlara
yönelik dinlenme alanları, gastronomi birimleri
ve spor tesisleri.

Atatürk Orman Çiftliği'nin (AOÇ) kuzeybatısında
Güvercinlik ve Etimesgut Askeri Havaalanları
Mürted Ovası'na taşınarak, bu alan "kültür aksı"
olarak planlanacaktır. Bu aksta yer alacak faali-
yetler; Güzel Sanatlar Uygulama Ve Araştırma
Merkezi, Uluslararası Tiyatro Enstitüsü, Müzik
Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi, Modern
Sanatlar Müzesi, Uluslararası Kültür ve Kongre
Merkezi, Tarih ve Kültür Araştırma Merkezi,
Türk Uygarlığı Araştırma Merkezi'dir (bu faali-
yetler, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Anıtkabir,
AKM, Cumhuriyet Müzesi, Demiryolları Müzesi
ve Sanat Galerisi, Ankara Devlet Resim ve Heykel
Müzesi, TCDD Açık Buharlı Lokomotif Müzesi
ve Devlet Opera ve Balesi dikkate alınarak düzen-
lenecektir.).

Sanayi

SA-GE'de ve Temelli koridorunda; haberleşme,
tıp, savunma ve mikro-elektronik sanayilerine
dayalı mekatronik cihaz üreten tesisler kurulacak,
haberleşmede 280, savunmada 400, tıpta 320 ve
mekatronikte 450 kişiye istihdam yaratılacaktır.

Kazanda bulunan 650 milyon ton rezerve sahip
trona madeni işlenerek yılda 1 milyon ton soda
külü üretilecek; bu sayede 200 ha alanda 5000
kişiye istihdam sağlanacak ve elde edilen soda
külünün batı Avrupa, güney Amerika ve Uzak-
doğu pazarına iletilecektir. Soda külünün kimya
sanayinde kullanılması amacıyla Kazan ilçesinde
200 ha'lık bir OSB kurulacak ve 3000 kişi istih-
dam edilecektir.

Sonuç

Ankara Metropolitan Bölgesi ve Ankara Metropolitan Kenti ölçeğinde yoğunlaşan sorunların çözülmesi ve kent makroformunu etkileyen parçacı gelişmelerin kontrol altına alınması için yeni bir planlama anlayışı ile kente yönelik gelişme vizyonunun belirlenmesi, bu vizyona uygun üst ölçekli planlamanın gerçekleşmesi ve belirlenecek öncelikli sorunlara çözüm getirecek bir planlama sürecinin tasarlanması gerekmektedir.

Genel mekansal çerçeveyi tanımlayan ve alan kullanım kararlarını ortaya koyan bir nazım plan çalışmasının gerçekçi ve uygulanabilir olması için geleceğe yönelik geniş perspektifli bir bakış açısı içerisinde kentin gelişme vizyonunu belirleyen, belediye sınırlarının üzerinde, il veya bölge ölçeğinde sosyal ve ekonomik politikaların ortaya konduğu, alt ölçekteki yerleşim kararlarına ve gelişme desenine ışık tutacak nitelikte kararların yer aldığı stratejik bir planın hazırlanması gerekmektedir. Ankara'nın vizyonunun belirlenmesinde "Başkent Kimliği"nin vurgulandığı, bölgesel ve ülkesel ölçeklerde bilim, teknoloji, kültür, hizmet metropolü tanımlamaları yönlendirici ve belirleyici olmalıdır. Ankara'nın gelişme vizyonu belirlenirken yapılacak bilimsel bir çalışmanın ilk aşamasını ise kentin gelişme trendinin sektörel

bazda incelenmesi oluşturmaktadır. Mevcut sorunların neler olduğu ve potansiyel alanların neler olduğunun belirlenmesi ile birlikte gelecek için hazırlanacak gelişme senaryoları somut verilere dayanacaktır.

Bu çerçevede 2005-2006 öğretim yılı Gazi Üniversitesi Mühendislik – Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü 4. sınıf ŞBP 461-B Şehircilik Projesi dersi kapsamında yapılan çalışmalar yukarıda tanımlanan sürece küçük de olsa bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Kaynakça

Gazi Üniversitesi Mühendislik – Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, 2005. 2005-2006 Güz Yarıyılı Şehir ve Bölge Planlama Bölümü 4. sınıf ŞBP 461-B Şehircilik Projesi Basılmamış Araştırma Raporları.

Gökçe B., 2002. "Ankara Üst Ölçek Plan Sorunsalı", Teknik Toplantı, TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi, 5 Haziran 2002.

TODAİE , 2004. Türkiye Sorunlarına Çözüm Konferansı V, Türkiye'nin Geleceği, Ankara.

Özaslan M. ve Şeftalici, H., 2002. Kayseri İl Gelişme Raporu, T.C. Başbakanlık DPT, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Müdürlüğü, Nisan, 2002.

An aerial photograph of a city park. In the foreground, a wide, light-colored path or road curves through the scene. To the right of the path, there is a large, rectangular, light-colored structure, possibly a pool or a large garden bed, surrounded by trees and shrubs. In the background, a large, multi-story building with a grid-like facade is visible, along with other smaller buildings and trees. The overall scene is captured in a sepia or orange-toned photograph.

Buğra Gökçe'nin kişisel belgeliğinden